

Medicijngebruik in de schapenhouderij

Aanknopingspunten voor verdere optimalisatie

Jan Verkaik (Wageningen Livestock Research), Adriaan Antonis (Wageningen Bioveterinary Research), Harm Ploeger (Faculteit Diergeneeskunde), Piet Vellema (Gezondheidsdienst Dieren), en Martien Bokma (Wageningen Livestock Research), januari 2017

Universiteit Utrecht
Faculteit Diergeneeskunde

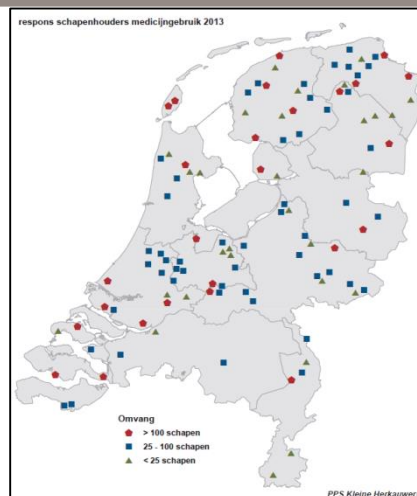

Aanleiding

Diergezondheid en kwaliteit staan hoog in het vaandel van de Nederlandse schapensector. Op verzoek van sector en overheid is een inventarisatie uitgevoerd. Schapenhouders zijn via een internetenquete rechtstreeks gevraagd naar het gebruik van antibiotica en wormmiddelen op hun bedrijf in 2013. In deze brochure vindt u een samenvatting van de belangrijkste bevindingen. Ook worden aanknopingspunten gegeven voor verdere optimalisatie van het medicijngebruik in de schapenhouderij.

Wie hebben de enquête ingevuld?

In totaal hebben 127 schapenhouders bruikbare enquêtes ingevuld. De respondenten zijn redelijk gelijkmatig verdeeld over de verschillende grootteklassen en postcodegebieden. Ten opzichte van de landelijke situatie zijn de grotere schapenbedrijven iets oververtegenwoordigd.

Figuur 1 Verdeling van de respondenten over postcodegebieden

Laag antibioticumgebruik

Verdiepend onderzoek via opgave door schapenhouders over 2013

Bedrijfsomvang (in schaapeenheden van 70 kg)	Aantal houders (%)	Mediaan* en [gemiddelde] dierdagdosering voor antibiotica, met nulverbruikers	Mediaan en [gemiddelde] dierdagdosering voor antibiotica, zonder nulverbruikers	Minimum en maximum dierdagdoseringen voor antibiotica
Bedrijven <25	42 (33,1%)	0.00 [0.55]	1.35 [1.55]	0 – 4.08
Bedrijven 25-100	54 (42,5%)	0.73 [1.10]	0.85 [1.26]	0 – 4.77
Bedrijven >100	31 (24,4%)	0.76 [0.90]	0.79 [0.93]	0 – 4.23
Overall	127 (100%)	0.64 [0.87]	0.88 [1.20]	0 – 4.77

* Mediaan = dierdagdosering waar precies 50% van de bedrijven onder blijft

Gemiddeld gebruik van antibiotica relatief laag ten opzichte van andere sectoren.

Groot aantal respondenten in 2013 gebruikt geen antibiotica: met name kleine bedrijven (70% is nulverbruiker).

Als kleine bedrijven wél antibiotica gebruiken, gemiddeld hogere dierdagdoseringen dan grotere bedrijven.

Bedrijfsomvang	Gemiddelde dierdagdosering in 2013 van gebruikers	Waarvan:		
		1 ^e keus antibiotica	2 ^e keus antibiotica	3 ^e keus antibiotica
<25	1.55	0.52	1.03	0.00
25-100	1.26	0.58	0.67	0.02
>100	0.93	0.61	0.31	0.00
Totaal	1.20	0.58	0.61	0.01

Relatief hoog aandeel 2^e keus middelen (50%) van overall (lage) gebruik

Aandeel 2^e keus middelen lager bij grotere bedrijven

Contact: Wageningen Livestock Research
Postbus 338, 6700 AH Wageningen
Contact: jan.verkaik@wur.nl
T + 31 (0)317 480656 (tevens mobiel)
www.wageningenUR.nl

Vier indicaties met hoogste antibioticumgebruik

- 1) Uierontsteking
  - 2) Behandelingen rondom de partus
  - 3) Klauw- en gewrichtsaandoeningen
  - 4) Luchtwegaandoeningen
- Voor de eerste drie aandoeningen betreft het ook relatief vaak 2^e keus middelen.

→ Voor verdere optimalisatie: deze aandoeningen als eerste (preventief) aanpakken!

Eerste indicatie dagdosering wormmiddelen! (2013)

Bedrijfs grootte (in schaapeenheden van 70 kg)	Aantal houders	Mediaan en [gemiddelde] dierdagdosering antiparasitaire middelen in 2013 inclusief nulverbruikers	Min. en max. gemiddelde dierdagdosering antiparasitaire middelen in 2013	Mediaan en [Gemiddelde] dierdagdosering excl. nulverbruikers
<25	42	2.73 [2.64]	0 – 9.93	3.35 [3.69]
25-100	54	2.64 [2.62]	0 – 8.84	2.76 [2.77]
>100	31	1.92 [2.24]	0 – 7.18	2.02 [2.31]
totaal	127	2.45 [2.53]	0 – 9.93	2.76 [2.90]

Grote variatie in dierdagdoseringen van wormmiddelen: van 0 tot bijna 10
Geen gebruik wormmiddelen door 13% van de respondenten (vooral kleine bedrijven)

Aanbevelingen

Focus op de preventieve aanpak van uierontsteking, kreupelheden, geboorteproblemen en luchtwegaandoeningen, ook in relatie met het gebruik van 2^e keus middelen

Overweeg periodiek inzicht te verkrijgen in diergeneesmiddelengebruik en redenen van gebruik, dit geeft aanknopingspunten voor een gerichte aanpak van de belangrijkste schapenziekten

Onderzoek de relatie tussen de omvang van het gebruik van diergeneesmiddelen en dierenwelzijn

Ga de reden voor het hoge gebruik onder een klein deel van de kleine bedrijven na (heeft het te maken met verpakkingsgroottes?; bepaalde bedrijfstypen?; ..)

Per bedrijf: stel samen met de dierenarts een bedrijfsbehandelplan op. Loop belangrijke gezondheidsproblemen na en maak zo nodig een verbeterplan (weidemanagement, voerregime, biestmanagement, aanvoer, hygiënemaatregelen, ..)

Tot slot

Deze brochure is tot stand gekomen met financiering van het ministerie van Economische Zaken en het Productschap voor Vee en Vlees in het kader van de publiek-private samenwerking op het gebied van kleine herkauwers binnen topsector Agri&Food (PPS KH, AF 12074). Het vormt de populaire samenvatting van een internetenquête onder schapenhouders naar gebruik van medicijnen bij schapen (antibiotica, antiparasitaire middelen). Het rapport met resultaten van het onderzoek is te vinden op <http://edepot.wur.nl/375597>. De auteurs danken Berdien van Everdingen (ZLTO) voor haar waardevolle adviezen bij het tot stand komen van de brochure. Foto's: Wageningen UR